PIRKANMAA

Lausunto

27.08.2021 VN/13519/2021

Asia: VN/13519/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sosiaalihuoltolain ja ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan organisaatio

Lausunnonantajan organisaatio

Kunta tai kuntayhtymä

Sosiaalihuoltolaki

1. Ovatko kotiin annettavia palveluja koskevat säännökset (19 §, 19 a § ja 19 b §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Ei [Pääsääntöisesti säännökset ovat onnistuneet. 19§ Yhdistetty palvelurakenne koskien kotisairaanhoidon ja kotipalvelun tuottamista on hyvä ratkaisu ja nyt esitetty säädös vastaa pitkälti jo nykyistä todellisuutta. Kotisairaalahoito on osin luokiteltu säännöksessä olevassa sivulauseessa kotisairaanhoidon piiriin kuuluvaksi. Terveydenhuoltolaissa kotisairaalahoidon on määritelty olevan määräaikaista tehostettua kotisairaanhoitoa. Selkeä erottelu näiden kahden välillä olisi yksinkertaisempaa palvelujen tuottamisen näkökulmasta. Asiakkaan tarpeesta johtuva palveluntarve palvelujen myöntämisen perusteena on hyvä tarkennus, eli esim. diagnoosi yksin ei ole riittävä peruste palvelujen saamiseen/myöntämiseen, vaan asiakkaan heikentynyt toimintakyky kokonaisuutena tulee huomioida. RAI:n käyttö velvoittavana on hyvä asia säännöksissä, kiinnittää huomiota palvelutarpeen moninaisuuteen ja tarvittaviin osakokonaisuuksiin toimintakyvyn ylläpidon osalta sekä tuottaa lisäksi tärkeää tietoa asiakasrakenteesta ja palveluiden kohdentumisesta. 19a §, Tukipalveluiden osalta esitetty luonnos esim. palveluiden asiakaskohtaisesti toteutetusta räätälöinnistä vaikuttaa epärealistiselta näkemykseltä, esim. siivouspalveluiden osalta. Tukipalvelut ovat useimmiten ostopalveluina hankittu täysin ulkoistettuna omasta tuotannosta ja myönnetty asiakkaalle irrallisena palveluna riippumatta muusta tarpeesta suhteessa kotisairaanhoito tai kotipalveluihin. Tällöin myös henkilöstön osaaminen on kohdennettu ja kotihoidon resurssit käytössä hoitotyöhön. Tukipalveluissa on mainittu erikseen sosiaalisen kanssakäymisen edistäminen mm. päivätoiminnan avustuksella. Sosiaalisen elementin lisäksi tulisi kytkeä erikseen myös fyysisen kuntoutuksen elementti, joka on tärkeä ja tavoitteellinen näkökulma tässä kohtaa, joka tukee kokonaisvaltaista asiakkaan hyvinvointia ja kotona asumista. Lapsiperheiden palveluille on erotettu

oma pykälänsä 19b§, sisältyen edelleen kotisairaanhoidon järjestämisvastuulle. Olisiko lainsäädännöllisesti ja käytännön kannalta parempi ratkaisuna siirtää esim. perhekeskuksen alle. Lähtökohdat palveluiden tuottamiseen ja tarjoamiseen ovat hyvin erilaiset niin ajallisesti kuin sisällöllisestikin.]

2. Kotihoitoa ehdotetaan järjestettäväksi vuorokaudenajasta riippumatta (19 §:n 3 mom.). Onko tämä mielestänne kannatettava ratkaisu?

Ei [Kyllä. Säännöksessä ehdotetulla tavalla kyetään vastaamaan paremmin asiakkaiden tarpeisiin eri vuorokaudenaikoina. Mahdollisesti näin pystytään huomioimaan osaltaan myös työntekijöiden resurssointia laajemmille aikaikkunoille ja lisäämään henkilöstön työtyytyväisyyttä esim. aamuihin kohdistuvan paineen vähenemiselle. Selkeä tarve alueilla ollut nähtävillä mm. yöaikaiselle kotisaattohoidolle ja palvelutarpeen painopisteen olevan terveydenhuollollinen painopiste. Palveluiden järjestämistä ei kuitenkaan tulisi säätää toteutettavan vain fyysisinä asiakaskäynteinä, vaan toteuttamisessa voidaan hyödyntää erilaisia tapoja, kuten digitaaliset etäpalvelut. Onnistuneesti toteutetut palvelut hidastavat raskaampiin palveluihin siirtymistä.]

3. Ovatko ns. tavallista palveluasumista koskevat säännökset (21 b §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Ei [Kyllä, asumisen ja palveluiden irrottaminen toisistaan vastaa tätä päivää ja nykyistä käytäntöä. Pohtia voisi, tuleeko palveluasumista nykyisessä muodossaan järjestää, vai voisiko palveluna olla vain kotona asumista kotihoidon avuin asuinpaikasta riippumatta? Nyt jo on sama maksukategoria asiakasmaksulaissa kotihoidon ja palveluasumisen maksuissa. Järjestämisvastuu säilyisi edelleen kunnalla. Omaishoidon myöntäminen palveluasumiseen mahdollistaisi yksilöllisen ratkaisun, mutta tätä tulisi arvioida tarkoin ns. tuplapalvelun syntymiseksi. Ensisijainen järjestely tämän ei tulisi olla, koska hoitovastuu pääsääntöisesti kuitenkin on talon hoitajilla, ei omaishoitajalla.]

4. Onko tavallista palveluasumista koskeva pykälä tarpeeksi selkeästi muotoiltu? Jos ei, miten sitä voisi muuttaa?

Kyllä

5. Ovatko hoiva-asumista koskevat säännökset (21 c §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Ei [Ei. Kyllä pääsääntöisesti, mutta asiakkaan tarpeita vastaavan asunnon lisäksi olisi tärkeää määrittää tarvittavat apuvälineet ja niiden järjestämistaho sekä velvollisuudet. Terveydenhuollon palveluiden järjestäminen ja vastuutahot tulisi olla kirjattuna hoito-ja palvelusuunnitelmassa selkeästi epäselvyyksien välttämiseksi ja olla esim. palveluntarjoajan omavalvontasuunnitelmassa kerrottuna.]

6. Löytyisikö tehostettu palveluasuminen –termin korvaajaksi jokin parempi ehdotus kuin hoiva-asuminen? Mikä?

Termi palveluasuminen korvaamaan tehostetun palveluasumisen ja ehdotetun hoiva-asumisen.

Nykyinen palveluasuminen korvattaisiin sanalla kotihoito/kotiin annettavat palvelut. Toimisi tällöin myös samalla tavalla kuten vammaispalvelut nykyisin; kotiin annettavat palvelut, tarpeen mukaan järjestettynä

Hoiva-asumisen nimityksen soveltuvuus kaikkiin asiakasryhmiin on myös hiukan kyseenalaista sekä kuntoutuksellinen näkökulma puuttuu koko termistä, passivoiva nimitys asiakaskunnalle?

7. Ovatko ehdotetun hoiva-asumispykälän palvelun saantikriteerit tarkoituksenmukaisia ja tarpeeksi selkeitä? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Kyllä

8. Ovatko turvapalvelun toteuttamista koskevat säännökset (46 a §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Kyllä

9. Pitääkö turva-auttajan olla sote-ammattihenkilö, vai riittääkö että hän on koulutuksensa ja kokemuksen perusteella sopiva, kuten lakiesityksessä ehdotetaan (46 a §)?

Ei [Ehdotus on hyvä kokonaisuudessaan. Palvelulle olisi riittävää, että ammattihenkilö on konsultoitavissa ja muu ammattitaustainen henkilö käy tarkistamassa tilanteen. Helpottaa palvelun tarjoamista heikon työntekijöiden saatavuuden aikana eikä jätä turvapalvelua pois esim. haja-asutusalueilta. Näin varmistetaan ajantasainen avun saanti kaikkialle Suomessa. Konsultaatioiden esim. videoneuvottelujen hyödyntäminen paikan päältä tulisi ottaa käyttöön. Akuutteihin käynteihin on vaikea saada ammattilaisia, etenkin alueilla, joissa käyntien tarve on hyvinkin satunnaista.]

10. Ovatko kotihoidon henkilöstön riittävyyden turvaamista koskevat säännökset (46 b § ja 49 b §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Kyllä

11. Ovatko ns. hybridiasumista koskevat säännökset (46 c §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Ei [Kyllä, säännökset ovat jo osa nykyistä käytäntöä. Hyötyjä palvelutarjonnassa ja asukkaiden yhteisöllisyydessä voitaisiin saavuttaa mahdollisesti enemmän yhdistämällä aidosti eri ryhmien asumismuotoja. Nykyisellään mm. ARA:n tiukat myöntämisperusteet haastavat tätä joustavan asumisen tarjontaa ja kehittämistä.]

Vanhuspalvelulaki

12. Onko mielestänne pitkäaikaisen laitoshoidon lakkauttaminen sosiaalihuollon yksiköissä iäkkäiden osalta onnistunut ratkaisu (14 §, 14 a §, 15 b §)?

Kyllä

13. Onko lakiehdotuksessa esitetty palvelusuunnitelman sisällön täsmentäminen tarpeellista (16 §)?

Kyllä

14. Onko lakiehdotuksessa esitetty omatyöntekijän tehtävien täsmentäminen tarpeellista (17 §)?

Kyllä

15. Onko lääkehoidon toteuttamista koskeva säännös mielestänne onnistunut (20 §:n 1 mom.)?

Kyllä

16. Onko mielestänne kannatettavaa, että seurantayhteenvedot julkaistaisiin toimintayksikkökohtaisina (24 a §)?

Kyllä

Koko lakipakettia koskevat kysymykset

17. Mitä haasteita näette säännösten toimeenpanossa? Onko lakiesityksellä riskejä?

Haasteena on työntekijöiden riittävyyden ja resurssien puitteissa toimiminen lakien ja säädösten mukaisesti. Henkilöstön saatavuuden ja pysyvyyden ongelmat ovat merkittävät.

18. Millaista tukea toivotte toimeenpanoon?

-

19. Mitä muuta haluaisitte lausua esityksestä?

Toiveena selkeä ohjaus turvapuhelinta koskevan kohdan lain tulkintaan, myös valvonnan suunnalta selkeät yhtenäiset linjaukset asian suhteen.

Korhonen Piia
Pirkanmaan liitto - PirSote/ Sosiaalihuollon palvelut